

ОРГАНИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ¹*Милена Личева***FOREST MANAGEMENT BODIES***Milena Licheva*

Abstract: *The article discusses the powers of the central, local administration and citizens' associations in relation to the management of forest areas. The system of sectoral central and territorial state authorities in the forest territories is also considered. The theoretical notion of "competence" of the state authorities is considered as the legal personality of state bodies, ie. as an opportunity for the state body to be empowered in specific powers.*

Key words: *forest state authorities, competence, forest areas.*

Горите и горските територии са специфичен обект на правна регулация, поради множеството екологични, икономически и социални функции, които изпълняват. Екологичните функции превръщат горите в част от околната среда на Република България¹. Разпоредбите на чл. 15 и чл. 55 от Конституцията на Република България (КРБ) въвеждат грижата за околната среда в конституционно изискване². Освен екологични, горите изпълняват и множество социални, икономически и стопански функции. Горското стопанство и горската индустрия са традиционен поминък и са от особено значение за развитието на селските райони³. Важното значение на горите за подобряване качеството на живот създава необходимост от специална правна регулация на обществените отношения, свързани с опазването, стопанисва-

нето и ползването на горските територии в Република България, с цел гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми (чл. 1, ал. 1 Закон за горите (ЗГ)⁴.

Държавната политика в сферата на горското стопанство се осъществява от държавни органи, които изпълняват властнически функции в горските територии и притежават определена от правната норма компетентност. В правната доктрина „компетентността“ се определя като правосубектност на органа, т.е. като възможност компетентността на държавния орган да се реализира в конкретни властнически правомощия. Компетентността се разглежда и като „кръг“ от задачи, възложени на отделните органи по осъществяване на определени държавни функции. Компетентността на държавните органи представлява

¹ В статията се използва понятието „органи по управление на горите“, въпреки че по-коректният от юридическа гледна точка термин е „органи по управление на горските територии“. Съгласно Закона за горите понятието „горски територии“ е обобщаващо, защото горите представляват част от горските територии. Въпреки изложеното централната администрация, осъществяваща държавната политика в горския сектор, е с наименования Министерство на земеделието, храните и горите и Изпълнителна агенция по горите. Териториалните административни структури са регионални дирекции по горите. Поради това общото наименование, което се използва в статията и обединява държавните, местните органи и обществените организации, притежаващи правомощия в управлението на горските територии, е „органи по управление на горите“. По този начин признаваме факта, че от културно-историческа гледна точка, понятието „гори“ обобщава и изразява убедително ценността и важността на обекта на правна регулация – горите и горските територии.

² Околната среда представлява комплекс от естествени и антропогенни фактори и компоненти, които се намират в състояние на взаимна зависимост и влияят върху екологичното равновесие и качеството на живота, здравето на хората, културното и историческото наследство (§1, т. 1 от ПЗР на Закона за опазване на околната среда).

³ Виж по въпроса Решение на КС № 12 от 28 ноември 2013 г. по конституционно дело № 9/2013 г.

⁴ Проектостановище на Европейския комитет на регионите – Средносрочен преглед на стратегията на ЕС за горите, обн. С ОВ, бр. 361 от 5.10.2018 г., с. 5–8.

гаранция за законност в държавното управление. Понятието „компетентност“ е специфичен белег както за управлението в широк смисъл, включващо всички видове и форми на държавно-властническа дейност – законодателна, изпълнителна и съдебна, така и за управлението в тесен смисъл, обхващащо дейността и властническите разпореджания на органите, които осъществяват изпълнителната дейност⁵.

Чл. 20, ал. 1 Закона за администрацията определя **Министерския съвет** като централен колегиален орган на изпълнителната власт с обща компетентност⁶. Компетентността на Министерския съвет в регулирането на обществените отношения, свързани с горските територии, произтича от неговите конституционни правомощия да осъществява общото ръководство на държавната администрация (чл. 105, ал. 2 КРБ), да отменя незаконосъобразните или неправилните актове на министрите (чл. 107 КРБ), както и да организира стопанисването на държавното имущество (чл. 106 КРБ)⁷. Изключително правомощие на МС е приемането на Националната стратегия за развитие на горския сектор, с която се определят целите на държавната политика (чл. 10, ал. 2 ЗГ), както и приемането на решение за извършване на националната инвентаризация на горските територии (чл. 17, ал. 2 ЗГ).⁸ Закупуването от държавата на горски територии във всички случаи изисква решение на МС, с което се възлага на министъра на земеделието, храните и горите да проведе процедура и да сключи договор (чл. 32, ал. 1 ЗГ). Замяната на имоти в горски територии – частна държавна собственост, чиято оценка е над 100 000 лева (чл. 35, ал. 2 ЗГ), както и продажбата на горски територии с обявена начална цена над 500 000 лева (чл. 34, ал. 2 ЗГ), се извършват също след решение на МС. Промяната на предназначението и учредяването на ограничени вещни права върху горски територии публична държавна собственост се осъщест-

вяват след решение на МС при условията и реда, визирани в ЗГ (чл. 54, ал. 2, т. 1, чл. 61, ал. 3, т. 1, чл. 74, ал. 1 ЗГ). Министерският съвет разполага с компетентността да издава подзаконовни нормативни актове за прилагане на отделни разпоредби на Закона за горите (чл. 86, ал. 2, чл. 95, ал. 1, чл. 249, ал. 8 ЗГ), както и Тарифи за такси, които се събират по силата на правната норма от Изпълнителната агенция по горите (чл. 156, ал. 2 и чл. 231, ал. 8 ЗГ).

От изложеното следва изводът, че ангажирането на компетентността на МС в управлението на горските територии не е инцидентно и не представлява изключение, а е част от устойчивия правен режим на горите. Това може да бъде обяснено с важността и ценността на обекта на правна регулация за обществото и поставянето на тези обществени отношения в дневния ред на държавата.

Правомощията на **министъра на регионалното развитие и благоустройството** в управлението на горските територии произтичат от неговата основна отраслова компетентност да ръководи осъществяването на държавната политика по устройство на територията, да координира дейността на централните и териториалните органи на изпълнителна власт, да извършва методическо ръководство и да упражнява контрол върху цялостната дейност по устройство на територията (чл. 3, ал. 1 ЗУТ). Поради тази причина при промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии в състава на комисиите в Изпълнителната агенция по горите се включва представител на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (чл. 74, ал. 5 ЗГ). Строителството в горски територии без промяна на предназначението се извършва при условията и по реда на наредба, издадена съвместно от министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на земеделието, храните и горите (чл. 152, ал. 2 ЗГ)⁹. Съвместно издадена от двамата министри е и наредбата по

⁵ Закон за горите, обн. ДВ, бр. 19 от 8 март 2011 г., в сила от 09.04.2011 г., изм. доп.

⁶ **Костов Д., Д. Хрусанов.** Административно право на РБ, С.: Сиби, 2012, с. 17 и сл.; **Костов, М.** Компетентността като правосубектност на държавен орган. // *Правна мисъл*, 3/1979, с. 35–41; **Къндева, Е.** Делегиране на административни правомощия // *Правна мисъл*, 1999, № 3, с. 6.

⁷ Споделяме застъпеното в правната теория мнение, че компетентността на МС не е обща в юридическия смисъл на думата, защото тя е определена в Глава V от Конституцията на РБ. Няма орган в държавата, който да бъде всекомпетентен, поради което Министерският съвет също разполага със специална компетентност. Виж **Стайнов, П.** Административно правосъдие, том I и II, С.: печатница „Стопанско развитие“, 1936–37, с. 368 и **Костов, М.** Цит. съч.

⁸ Като висш изпълнителен орган МС определя от кого и по какъв ред да се стопанисва това имущество, освен ако със закон е предвидено друго. По-подробно по въпроса Решение № 19 от 21.12.1993 г. на КС по к. д. № 11/93 г.

⁹ Съгласно чл. 7, ал. 1 ЗГ за установяване състоянието на горските ресурси и изготвяне на тяхната оценка се извършва инвентаризация на горските територии.

чл. 13, ал. 13 ЗГ, с която се определят съдържанието на горскостопанските карти и условията и реда за поддържането им¹⁰. **Съвместното издаване** на тези подзаконовни нормативни актове изисква равнопоставена правна сила на волеизявленията на двата административни органа, тъй като **се отнася до съчетаване на интереси от различни материи на определена област, в която са компетентни и двата органа**¹¹.

Държавната политика по опазването на околната среда се осъществява от **министъра на околната среда и водите** (чл. 8, ал. 1 ЗООС). Компонентите на околната среда се намират в състояние на взаимна зависимост. Поради това правният режим на горските територии, които са част от околната среда, включва в определени случаи изискване за специализирано обследване на тези зависимости, под формата на становище или извършване на оценка за съвместимост. Издаването на становище от министъра на околната среда и водите в административните производства по промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии е въведено по императивен начин с разпоредбите на чл. 73, ал. 8, чл. 75, ал. 2, т. 4 и чл. 79, ал. 7 ЗГ.

Агенция „Митници“ като централизирана административна структура към министъра на финансите е компетентният орган по прилагането на Регламент (ЕО) № 2173/2005 на Съвета от 20 декември 2005 г. за установяване на схема на разрешителни FLEGT за вноса на дървесина в Европейската общност (чл. 127 ЗГ). С Регламент (ЕО) № 2173/2005 се създава механизъм за превенция срещу незаконната сеч¹².

На основание чл. 154 ЗГ, във вр. с чл. 19, ал. 2 и 4 от Закона за администрацията (ЗА), държавната политика в областта на горското стопанство се осъществява от **министъра на**

земеделието, храните и горите и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите. Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) представлява административната структура, която подпомага изпълнителния директор при осъществяване на неговите правомощия. Администрацията на ИАГ е структурирана съгласно чл. 11 ЗА в обща и специална, като числеността и функциите ѝ са определени в устройствен правилник.

Държавните органи в горския сектор са централизирани, в смисъл, че техните структура и функции са определени в специалното горско законодателство по начин, който вмениява подчинение на по-горестоящия орган от страна на подолустоящия във ведомствената система¹³. Властническото въздействие на министъра на земеделието, храните и горите като по-горестоящ орган не е концентрирано само върху един долустоящ орган. В структурата на системата от органи и административни звена в Министерството на земеделието, храните и горите изпълнителният директор на ИАГ и ръководената от него агенция представляват част от множество самостоятелни, организационно обособени управленски звена, които са независими едно от друго и които също са адресати на властническо въздействие. Поради това в отношението между министъра на земеделието, храните и горите и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите е налице и координация, разбираана като съвкупност от установени организационни връзки и взаимоотношения, чрез които се осъществява властническа дейност на държавни органи, подпомагани от придадения към тях апарат.¹⁴

Директорите на регионалните дирекции по горите са органи със специална териториална и отраслова компетентност. Те ръ-

¹⁰ Наредба № 5 от 13 юли 2014 г. за строителство в горските територии без промяна на предназначението, обн. ДВ, бр. 68 от 15 август 2014 г.

¹¹ Наредба № 20 от 18 ноември 2016 г. за съдържанието, условията и реда за създаването и поддържане на горскостопанските карти, обн. ДВ, бр. 95 от 29 ноември 2016 г.

¹² **Зиновиева, Д.** Правни проблеми при съгласуване волеизявленията на административните органи при издаване на индивидуални административни актове. // *Правна мисъл*, № 3/1994 г.

¹³ С тази правна уредба се установява система за контрол за някои продукти от дървен материал, изнесени от държави, които са сключили споразумение за доброволно партньорство (СДП) с ЕС. Изнесените от тези държави продукти от дървен материал трябва да разполагат с разрешително FLEGT, издадено в държавата партньор, с което да се гарантира законността на дървения материал (т.е. че продуктите са произведени от законно добит местен дървен материал или от законно добит в трета държава дървен материал, който е внесен в държавата партньор в съответствие с националните закони в държавата на дърводобив). Виж повече по въпроса Известие на Комисията — Митници и FLEGT — насоки за прилагане — Резюме за публично ползване, обн. ОВ С 389, 4.11.2014 г. стр. 2-15

¹⁴ **Стайнов, П.** Обща систематизация на формите на вътрешното управление. // *Научен преглед*, 1/1929.

ководят регионалните дирекции по горите, които са юридически лица на бюджетна издръжка, структури са на Изпълнителната агенция по горите и осъществяват нейните функции в определения им район на дейност. Регионалните дирекции по горите са териториалните поделения на централизираната горска администрация. Изпълнителният директор на ИАГ е административният орган, който след съгласуване с министъра на земеделието, храните и горите създава и закрива регионални дирекции по горите, както и определя техните седалища и район на дейност (чл. 158, ал.1 ЗГ). В този случай е налице деконцентрация, разбрана като проявна форма на централизацията, чрез която се усъвършенства властническото въздействие върху локалните проблеми при запазване и наличие на подчиненост на местните държавни органи по горите спрямо централните. Чрез деконцентрацията се създава възможност централните органи да обхванат по-голям кръг въпроси и по-детайлно да участват в реалните въпроси на управление¹⁵.

Изпълнителният директор на ИАГ след съгласуване с министъра на земеделието храните и горите има право със заповед да създава и закрива *други специализирани териториални звена със специални функции, които са юридически лица на бюджетна издръжка – структури на ИАГ* (чл. 159, ал. 1и ал. 2 ЗГ). Ръководителите на тези звена са органи на изпълнителната власт, като аргумент за това се съдържа в нормата на чл. 19, ал. 4, т. 4 ЗА¹⁶. Като органи на изпълнителната власт на осн. чл. 19, ал. 9 Закона за администрацията ръководителите на специализираните звена могат да издават индивидуални административни актове¹⁷.

Съгласно чл. 163 от действащия Закон за горите стопанисването и управлението на горските територии държавна собственост, е предоставено на *шест държавни предприятия /Приложение № 1 ЗГ/*. Налице е ясно разграничаване между функциите по управление, планиране и

контрол в горския сектор, изпълнявани от органите на изпълнителната власт, и функциите на предприятията, чрез които държавата стопанисва своята собственост¹⁸. Държавните предприятия са юридически лица със статут по чл. 62, ал. 3 ТЗ – образувани са със закон и не са търговски дружества. Органи на управление на държавните предприятия са министърът на земеделието, храните и горите и управителният съвет на съответното предприятие (чл. 167 ЗГ). Министърът на земеделието, храните и горите е органът, който упражнява правата на собственост на държавата в предприятията. Ръководството на държавните предприятия се осъществява от директор, който съгласно чл. 172 от ЗГ представлява предприятието и в изпълнение на правомощия си издава индивидуални административни актове. Териториални поделения на държавните предприятия са държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства, които осъществяват функциите на държавното предприятие в определения им район на дейност. Териториалните поделения на държавните предприятия също се ръководят и представляват от директори (чл. 173 ЗГ), които в изпълнение на своите правомощия издават индивидуални административни актове (чл. 174, ал. 2 ЗГ).

Възложените със Закона за горите функции на държавните предприятия нямат стопански характер. Те не преследват търговски цели и дейността им не е насочена към извличане на печалба, което съответства на статута им по чл. 62, ал. 3 ТЗ. Това определя основната насоката на дейността им по поддържане, възстановяване и опазване на горските територии – държавна собственост¹⁹.

Децентрализацията в горския сектор, разбрана като ограничена подчиненост спрямо централната държавна администрация, която е строго определена от закона, е налице по отношение на органите по управление на горски територии – общинска собственост²⁰. Законът за горите отчита функциите на общината като орган

¹⁵ **Костов, М.** За правното понятие „координация“ в системата на държавното управление. // „Правна мисъл“, 6/1973.; Сивков Цв. Координацията в държавното управление. // *De Jure* № 5.

¹⁶ **Сивков, Цв.** Централизация и децентрализация в държавното управление. // *Съвременно право*, № 5/1993.

¹⁷ Посочените в тази норма критерии се отнасят до начина на възникване на съответните държавни институции и до функционалното им предназначение, а именно – да са създадени със закон или с постановление на Министерския съвет и да имат функции във връзка с осъществяването на изпълнителната власт.

¹⁸ Виж в този смисъл Решение № 44 от 26.03.2015 г. по гр. д. № 4123/2014 г., ГК., IV Г.О. на ВКС.

¹⁹ В този смисъл **Стайнов, П.** Ръководство по горско законодателство, С., 1951., с. 1–6.

²⁰ В този смисъл Определение № 366 от 02.05.2017 г. по гр. д. № 5026/2016 г., Г.К. III г.о. на ВКС. Определение № 11820 от 03.11.2016 г. по адм.д. № 9685/2016 г., II отд. на ВАС.

на местно самоуправление и установява възможно най-общо правния режим на общинските горски територии. Специалните правни норми се свеждат до разпоредби, произтичащи от спецификата на обекта на правна регулация, като към тях субсидиарно по силата на препаращащи правни норми намират приложение разпоредбите на Закона за общинската собственост. Вследствие на този законодателен подход **общинският съвет** в качеството му на колективен орган на местно самоуправление **и кметът на общината** като орган на изпълнителната власт са органите, притежаващи компетентност относно управлението на горските територии – общинска собственост. Редът и начинът за управление на горските територии – общинска собственост, се определят с наредба от общинския съвет. Изборът на формата на управление на горските територии – общинска собственост, се определя с решение на общинския съвет. Като орган на изпълнителната власт в общината кметът на общината разполага с правомощия, свързани с непосредственото управление на горските територии – общинска собственост. Придобиването, управлението и разпореждането с поземлените имоти в горски територии – общинска собственост, се извършват под общото ръководство и контрол на общинския съвет. Кметът издава актове по придобиване, управление и разпореждане с поземлени имоти в горски територии – общинска собственост, както и за учредяване на ограничени вещни права върху тях, след взето решение на общинския съвет за това.

Законът за горите регулира **горските сдружения и браншовите организации** като част от системата на обществено управление в горския сектор.

Горските сдружения представляват обединения на физически и юридически лица – собственици на поземлени имоти в горски територии с цел съвместното стопанисване и управление на имотите им. Законодателят не въвежда ограничения в правния статут на горското сдружение, т.е. те следва да са създадени по действащото законодателство (чл. 183, ал. 1 ЗГ). Образоването и дейността на горските сдружения при наличието на предвидените в закона условия се подпомага от Изпълнителната агенция по горите. Причините за регулирането на горските сдружения и предвидената от закона възможност за тяхното подпомагане се съдържат в необходимостта да бъдат мотивирани собствениците да

се обединят за общо управление на своите поземлени имоти. Чрез сдружаване на собствениците на малки по площ поземлени имоти в горски територии се създават условия за прилагане на компетентно управление и на подходящи лесо-въдски системи за стопанисване и охрана.

Браншовите организации в горския сектор са юридически лица с нестопанска цел, които се учредяват, регистрират, управляват, преобразуват и прекратяват по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) и осъществяват дейност в обществена или в частна полза (чл. 214, ал. 2 ЗГ). Браншовите организации се обединяват в една национална браншова организация за всеки от браншовете – „Горско стопанство“ и „Дървопреработваща и мебелна промишленост“ (чл. 217, ал. 1 ЗГ), която трябва да бъде регистрирана по ЗЮЛНЦ в обществена полза. Основният резултат от регулирането на националните браншови организации в специалния закон е сведен до правото им да представляват лицата, извършващи дейности в горския сектор, пред държавата, съответно пред Министерството на земеделието, храните и горите и Изпълнителната агенция по горите (чл. 223, ал. 1 ЗГ). Не намира логично обяснение фактът, че националните браншови организации не са включени в състава на Националния съвет по горите, който е създаден като консултативен орган към министъра на земеделието и храните за обсъждане на основни въпроси на горското стопанство (чл. 155, ал. 1 и ал. 2 ЗГ).

В заключение могат да бъдат изложени следните изводи:

Системата от държавни, местни органи и обществени организации в горското стопанство е част от административноправния режим на горските територии, чрез който се цели осигуряване на тяхното устойчиво и екологосъобразно управление²¹. Компетентността на МС в регулирането на тези обществени отношения, която произтича от конституционните му правомощия на централен изпълнителен орган с обща компетентност, демонстрира силна ангажираност на държавата с управлението на горите като национално богатство. Предоставянето на правомощия на органи на изпълнителната власт с друга отраслова компетентност в управлението на горските територии е свързано с необходимостта да се регулират по най-компетентен и резултатен начин дадени обществени отношения в горите,

²¹ Сивков, Цв. Цит. съч. // *Съвременно право*, № 5/1993 г.

когато са налице интереси, относими към специалната компетентност на тези органи.

Специализираната горска администрация е обособена в Изпълнителна агенция по горите към Министерството на земеделието, храните и горите. Правомощията на органите в областта на горското стопанство се разпределят от правната норма между Министерския съвет, министъра на земеделието, храните и горите, изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, директорите на регионалните дирекции по горите, директорите на държавните предприятия, директорите на горските и ловните стопанства. Регулациите със специалните норми производства за съгласуване и даване на задължителни мнения, предложения или становища от всеки един от тези органи, както и предвидените в закона сравнително дълги срокове за произнасяне, обосновават извода, че йерархията в горския сектор е твърде утежнена. Поради това и с оглед на изключителната важност на обекта на правна регулация изказваме личното си становище, че специализираната горска администрация би била по-функционална и резултатна, ако бъде структурирана като Държавна агенция – специализиран орган към Министерски съвет, първостепенен разпоредител с бюджет.

Законодателят въвежда като условие за подпомагане на горските сдружения изискването техните гори да бъдат сертифицирани (чл. 183, ал. 2, т. 3 ЗГ). Това законодателно решение не може да бъде споделено. Съгласно чл. 20, ал. 1 ЗГ сертификацията е доброволен инструмент. Въвеждането на сертификацията като задължително условие за подпомагането на горските сдружения не може да се приеме като форма за насърчаване сдружаването на собствениците.

Регулирането на браншовите организации от специалния ЗГ търпи определени критики. Правото на гражданите свободно да се сдружават е едно от основните конституционни права, поради което регулирането му със Закона за горите би било оправдано при условие, че на браншовите организации се предоставят определени административни компетенции²². Такъв резултат в Закона за горите липсва. Законодателят е предвидил, че държавата и общините с решение на Министерския съвет, съответно с решение на

общинския съвет, могат да възлагат на националните браншови организации изпълнението на административни и технически услуги (чл. 222, ал. 1 ЗГ). Изразяваме мнение, че тази възможност е хипотетична, поради което е и неефективна. Специалната регулация на браншовите организации в горския сектор ще бъде сериозно осмислена, ако към техните функции се прибавят конкретни административни компетенции, определени със специалния закон. Само тогава браншовите организации ще се превърнат в ефективна част от системата на обществено управление на държавата²³.

БИБЛИОГРАФИЯ

Зиновиева, Д. Компетентност на административните органи, С.: Сиела, 2018. // **Zinovieva, D.** Kompetentnost na administrativnite organi, S.: Siela, 2018.

Костов, Д., Д. Хрусанов. Административен процес на РБ, С., Сиби, 2011. // **Kostov D., D. Hrusanov.** Administrativen protses na RB, S.: Sibi, 2011.

Костов, Д., Д. Хрусанов, Административно право на РБ, С.: Сиби, 2012 // **Kostov D., D. Hrusanov** Administrativno pravo na RB, S.: Sibi, 2012.

Костов, М. Компетентността като правосубектност на държавен орган. // *Правна мисъл*, 3/1979. // **Kostov, M.** Kompetentnostta kato pravosubektnost na darzhaven organ. // *Pravna misal*, kn. 3. /1979.

Къндева, Е. Делегиране на административни правомощия. // *Правна мисъл*, 1999, № 3. // **Kyndeva, E.** Delegirane na administrativni pravomoshtia. // *Pravna misal*, 1999, № 3.

Лазаров, К., Ив. Тодоров. Административен процес, С.: Сиела, 2018. // **Lazarov, K., Iv. Todorov,** Administrativen protses, S.: Siela, 2018.

Панайотова, Е. Основни принципи на изпълнителната дейност по АПК, С.: Сиби, 2018. // **Panayotova, E.** Osnovni printsipli na izpalnitelnata deynost po APK, S.: Sibi, 2018.

Сивков, Цв. Централизация и децентрализация на държавното управление. // *Съвременно право*, 1993, № 5. // **Sivkov, Ts.** Tsentralizatsia i detsentralizacia na darzhavnoto upravlenie. // *Savremenno pravo*, 1993, № 5.

Сивков, Цв. Координацията в държавното управление – юридическа характеристика. // *De Jure*, № 5. // **Sivkov, Ts.** Koordinatsiyata v darzhavnoto upravlenie – iuridicheska karakteristika. // *De Jure*, № 5.

²² Виж Решение за изпълнение (ЕС) 2018/210 на Комисията относно приемането на многогодишната работна програма LIFE за периода 2018–2020, обн. ОВ L 39, 13.2.2018 г., с. 11–79.

²³ **Дерменджиев, Ив., Д. Костов, Д. Хрусанов.** Административно право на РБ – Обща част С.: Сиби, 2010, с. 93–106.

²⁴ Пак там, с. 93–94.

Стайнов, П. Обща систематизация на формите на вътрешното управление. // *Научен преглед*, кн.1/1929. // **Staynov P.** Obshta sistematzatsia na formite na vatreshното управление. // *Nauchen pregled*, kn.1/1929.

Стайнов, П. Ръководство по горско законодателство, С.: Наука и изкуство, 1951. // **Staynov, P.** Rakovodstvo po gorsko zakonodatelstvo, S.: Nauka i izkustvo, 1951.

Стайнов, П. Административно правосъдие, С.: печатница Стопанско развитие, 1936–37. // **Staynov, P.** Administrativno pravosadie, S.: pechatnitsa Stopansko razvitie, 1936–37.

Хрусанов, Д. Административен процес на РБ: Понятие, Нормативна основа, участници, субекти и страни, С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, 1995. // **Hrusanov, D.** Administrativen protses na RB: Ponyatie, Normativna osnova, uchastnitsi, subekti i strani, S.: UI „Sv. Kl. Ohridski“, 1995.